

raznolikosti v Evropi

(The International Conference on Language Variation in Europe 4)

Tjaša Jakop

IZVLEČEK: Prispevek je poročilo o 4. mednarodni konferenci o jezikovni raznolikosti v Evropi, na kateri je sodelovalo 160 jezikoslovcev in je potekala od 17. do 20. junija 2007 v Nikoziji na Cipru. Predstavljenih je 9 referatov in 3 posterski nastopi, predvsem s področja slovanskega jezikoslovja, dialektologije in sociolingvistike.

(The 4th International Conference on Language Variation in Europe)

ABSTRACT: This article discusses the 4th International Conference on Language Variation in Europe, which was attended by 160 linguists and took place from 17 to 20 June 2007 in Nicosia, Cyprus. It comments on nine papers and three poster presentations primarily dealing with Slavic linguistics, dialectology, and sociolinguistics.

V ciprskem glavnem mestu Nikozija je od 17. do 20. junija potekala četrta mednarodna konferenca o jezikovni raznolikosti v Evropi (The International Conference on Language Variation in Europe 4 – ICLaVE 4). Predavanja so potekala na tamkajšnji univerzi, in sicer v petih vzporednih sekcijah, zato si se moral pri skakanju iz predavalnice v predavalnico dobro organizirati, pa še vedno nisi slišal vsega, kar bi te zanimalo. Skupna so bila le plenarna predavanja. Prispevki so zajeli vsa področja jezikovnih variacij v jezikih, ki se govorijo v Evropi. Vsi nastopi so bili v angleščini. Konferenca se je udeležilo 160 jezikoslovcev.

Prvi dan je imel plenarno predavanje Peter Trudgill z univerze v Freiburgu, z naslovom *Vernacular Universals and the Sociolinguistic Typology of English Dialects*. V okviru sociolingvistične tipologije je govoril o standardizaciji (o standardnem, splošnem jeziku na eni strani in nestandardnem jeziku, tradicionalnem narečju na drugi strani), o simplifikaciji (ki se pojavlja v izoliranih govornih skupnostih, ne v jezikih oz. narečjih v stiku) in nepravilnostih v angleških narečjih. Predavanje je bilo prežeto s številnimi primeri in šaljivimi dovtipi.

Drugi dan je plenarno predavanje pripadlo Angeliki Malikouti-Drachman z univerze v Salzburgu, ki je govorila o grških narečnih različicah (*Greek Dialect*

Variation in a Co-Grammar Approach), tretji dan pa Brianu Josephu z univerze Ohio State (*Broad vs. Localistic Dialectology, Standard vs. Dialect: The Case of the Balkans*), ki je predstavil različne narečne pristope in na primeru balkanskih jezikov in narečij govoril o standardnem v nasprotju z narečnim, iskal meje med balkanskimi narečji (kot so npr. izoglose na jezikovnih kartah) ter opozoril, da široka, splošna dialektologija "pripada" dialektologom, ožja dialektologija pa govorcem narečja.

Peter Siemund z univerze v Hamburgu je v prispevku *Linguistic Universals and Varieties of English* govoril o jezikovnih univerzalijah in raznolikostih v različicah angleškega jezika po svetu. Primerjal je indijsko, singapursko, jamajško in irsko angleščino ter pri tem opozarjal na previdnost pri posploševanju različic angleščine, ki lahko povzroči izgubo mnogih posebnosti in pomembnih značilnosti posamezne različice.

Skupina Nizozemcev (Martine Schrier, Jos Swanenberg, Hans Van de Velde, V. De Tier, H. van de Wijngaard) z različnih univerz južnega dela Nizozemske je predstavila svojo internetno vprašalnico o odnosu do narečja in njegovi rabi na jugu Nizozemske (v provincah Brabant, Zeeland in Limburg) v prispevku z naslovom *An internet survey of language attitudes and dialect use in the South of the Netherlands*. Pri analizah 10-minutne vprašalnice so upoštevali spol, starost, izobrazbo, mobilnost intervjuvancev ter njihovo razumevanje in govorjenje narečja. Ugotovili so, da je pozitivna naravnost do narečja po spolu večja pri moških kot ženskah, po provincah pa po zaporedju Limburg > Zeeland > Brabant.

Da v zadnjih nekaj letih narečja na Nizozemskem doživljajo neke vrste renesanso, so dokazovali tudi mnogi drugi predavatelji te države, npr. mladi Gunther de Vogelaer, ki je v svojem predavanju (*System or society? Changing gender systems in Dutch*) prikazal spreminjanje spola pri samostalniki v nizozemskih narečjih. Medtem ko standardna nizozemščina pozna le še dva spola – to sta skupni (v katerega sta se združila nekdanji moški in ženski spol) in srednji spol, narečja ohranjajo še vse tri spole. Predavatelj je ugotavljal splošne zakonitosti, kot je npr. ta, da prevzeti samostalniki (npr. iz angleščine) v narečjih navadno privzamejo moški spol.

Španec Juan Manuel Hernández Campoy z univerze v Murciji je v predavanju *Broadcasting language change: a longitudinal trend study* opozarjal na nove smeri in metode v geolingvistiki, med drugimi t. i. teorijo jeder (*gravity models*) in poudaril, da je geografski pristop boljši od zgolj lingvističnega, saj vključuje demografske podatke, oddaljenost, povezave (npr. avtobusne), pokrajino in njene geografske značilnosti ipd. Njegove geolingvistične in sociolingvistične analize prikazujejo različne stopnje potencialnega vpliva določenih narečij v stiku in ugotavljajo trende širjenja jezikovnih pojavov (katero narečje je bolj vplivno in inovacije širi ter katero je manj vplivno in te inovacije sprejema). Proučeval je vpliv standardizacije, ki se širi iz večjih mest, vpliv prestižnejše različice na manj prestižno ipd., in sicer na primeru narečja Murcije, pokrajine na jugu Španije.

Anna Borisova z univerze v Peterburgu je v prispevku *Expansion in definite article use in Balkan dialects* predstavila določni člen v 11 balkanskih narečjih in ugotavljala razširjenost ter izoglose, ki povezujejo ta narečja v 3 večje skupine: a) narečja, kjer je raba določnega člena zelo omejena, b) narečja, kjer je raba fakul-

tativna in c) narečja, kjer je raba obvezna. Gradivo za to poročilo je bilo zbrano za Mali dialektološki atlas balkanskih jezikov (*Malyi dialektologicheskii atlas balkanskih iazykov*), ki je projekt ruske akademije znanosti. Poseben zvezek, posvečen slovnični kategoriji samostalniških zvez, vsebuje preko 30 kart. Predavateljica je bila tako prijazna, da mi je posredovala celotno gradivo, za kar se ji na tem mestu najlepše zahvaljujem.

V zadnjih dveh dneh so bila v dopoldanskem času poleg predavanj na voljo tudi različne delavnice, v popoldanskem času pa so potekale tudi posterske sekcije. Agata Šega s Filozofske fakultete v Ljubljani je pod naslovom *Starejši latinizmi in romanizmi v slovenščini – poskus klasifikacije* (*Early Latinisms and Romanisms in Slovene – an attempt of classification*) na osnovi areala posameznih starejših izposojenk na slovenskem in južnoslovanskem govornem področju ter v ostalih slovanskih jezikih razdelila obravnavano leksikalno gradivo na tri tipe, pri čemer je upoštevala tudi razširjenost latinske izhodiščne predloge v romanskih jezikih in ostalih jezikih na področju nekdanjega rimskega imperija. V skladu s pričakovanji se je v večini primerov pokazalo, da je starost izposojenke premo sorazmerna z njeno razširjenostjo v slovanskih jezikih, izjemo pa predstavljajo nadvse redki, a zato toliko pomembnejši slovanski starejši romanizmi, ki so danes ohranjeni le kot relikti na skrajnem zahodu slovenskega ozemlja.

Tjaša Jakop z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša v Ljubljani je v prispevku *A Geolinguistic Examination of Nouns in Slovene* predstavila kategorijo spola, sklona in števila pri samostalniki v slovenskih narečjih. Čeprav je v knjižni slovenščini dvojina obvezna za vse pregibne vrste, so v nekaterih narečjih samostalniki izgubili kategorijo dvojine, najraje v stranskih sklonih. Prav tako najdemo narečja, kjer so samostalniki srednjega spola prešli med moške ali ženske in tako poznajo le še opozicijo moški proti ženski spol. Z uporabo metod lingvistične geografije in gradiva, zbranega za *Slovenski lingvistični atlas* (SLA), so bile izdelane štiri morfološke karte, ki prikazujejo geografsko razširjenost pluralizacije in razlike med spoli samostalnikov (ženski spol je precej bolj podvržen pluralizaciji kot moški) v slovenskih narečjih.

Vesna Deželjin z univerze v Zagrebu je pod naslovom *A present-day status of a Croatian variant spoken in Italy* predstavila današnjo podobo moliškega narečja na JV Italije. Moliška hrvaščina, ki ji govorniki rečejo tudi kar »naš jezik«, se danes govori v 3 italijanskih provincah in je izvirno štokavsko-ikavsko hrvaško narečje. Manjšina je sem prišla pred 500 leti. Dejstvo, da v narečju ni turških elementov, namreč govori o tem, da so govorniki zapustili domovino še pred turško invazijo. Avtorica je na podlagi opravljenih anket na terenu ugotavljala, da je jezik hrvaške manjšine v Molizi še vedno živ in ga bolj izobraženi govorniki še vedno prepoznajo kot del hrvaškega jezikovnega sistema.

Glede na lokacijo same konference, ki se je odvijala na grški strani Nicosie, je seveda po pričakovanju veliko prispevkov obravnavalo grški jezik in narečja, predvsem ciprsko grščino. Tudi Jerneja Kavčič iz ljubljanske Filozofske fakultete je rabo nedoločnika v klasični grščini predstavila v okviru slovenske šole naravnostne teorije v predavanju z naslovom *Syntactic variants in the Slovenian school*

of Naturalness theory: The case of Greek infinitive in ugotavljala, da so v klasični grščini glagoli mišljenja bolj naravni kot glagoli rekanja.

Na zaključni večerji se ni samo pilo in jedlo, ampak tudi plodno razpravljalo in določilo, da bo naslednji ICLaVE 5 potekal junija 2009 v Kopenhagnu. Zadnji dan konference smo se navsezgodaj zjutraj z avtobusom odpeljali na zahod in si ogledali starodavno obmorsko mesto Pafos ter občudovali mozaike s helenističnega in rimskega obdobja. Sodelujoči smo se strinjali, da je bila konferenca zelo informativna, hkrati pa nudila dovolj priložnosti za izmenjavo mnenj in navezavo medsebojnih stikov.

Tjaša Jakop
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
Novi trg 2, 1000 Ljubljana
jakop@zrc-sazu.si